New Geopolitics Research
Bi-Quarterly Journal
E. ISSN: 3060-7140

Dominant Approaches in Explaining the Security and Development: Rereading the Theories

Naser Soltani[1]✉, **Naser Azizi**[2], and **Alireza Azizi**[3]

1. Corresponding author; Associate Professor, Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: n.soltani@urmia.ac.ir
2. PhD Student, Department of Geography, Urmia University, Urmia, Iran.
3. PhD Student, Department of Geography, Urmia University, Urmia, Iran.

Article Info

Article type:
Research Paper

Article history:
Received 28 January 2026
Received in revised form 10 May 2026
Accepted 29 May 2026

Keywords:
Security,
Development,
Theoretical Reassessment.

ABSTRACT

The articulation of the reciprocal relationship between security and development is accompanied by numerous challenges and contradictions. Although these two concepts may appear independent at first glance, they are inextricably linked in practice. Understanding this reciprocal relationship is essential for establishing a sustainable system. This study critically examines the complex interplay between security and development and aims to explore this relationship by systematically analyzing three main approaches: the security-oriented approach (prioritizing political stability over development), the development-oriented approach (prioritizing socio-economic improvement as a pathway to security), and the interactive approach (a mutually reinforcing and bidirectional relationship). The primary objective is to evaluate the strengths and weaknesses of each approach and propose a comprehensive framework for understanding this interconnection. Carrying out a review study, the researchers analyzed 56 credible sources (selected from an initial pool of 210 studies) published between 2000 and 2023. The findings indicate that the security-oriented approach is effective in achieving short-term stability but often overlooks the human dimensions of security. In contrast, the development-oriented approach focuses on poverty reduction but tends to neglect immediate security threats. The interactive approach, by integrating both perspectives, offers the most comprehensive framework; however, its implementation requires complex coordination among institutions and financial resources. The study reveals that security and development exist in a cyclical relationship: insecurity hampers development, while underdevelopment creates conditions conducive to insecurity. Successful examples of this approach are programs characterized by integration and simultaneous attention to both dimensions. Additionally, local factors (such as culture and institutions) and international interventions play a key role in shaping this relationship. This research recommends that policymakers design context-sensitive and flexible strategies that address both security and development concurrently. Future research can focus on the impact of climate change, emerging technologies, the role of local and cultural factors, international interventions, and regional disparities on this relationship, thereby contributing to more effective policymaking in developing countries.

Cite this article: Soltani, N.; Azizi, N.; & Azizi, A. (2026). Dominant Approaches in Explaining the Security and Development: Rereading the Theories. *New Geopolitics Research*, *3* (1), 1-21.

© The Author(s).

Publisher: Lorestan University.

DOI: https://doi.org/10.22034/nrpg.2026.2082480.1073

Introduction

Security and development, as two fundamental components, share a complex and multidimensional relationship that must be understood to achieve stability and sustainable progress. Over recent decades, a central and contentious question has emerged among scholars and policymakers alike: Is security a prerequisite for development, or does development provide the foundation for sustainable security? Some argue that without the establishment of order and political stability, the implementation of development programs is unfeasible. Others maintain that it is economic and social development that ultimately reduces tensions and fosters security. A third perspective emphasizes the simultaneity and reciprocal relationship between development and security. This study, taking these complexities into account, aims to conduct a deeper analysis of this relationship and offer a comprehensive examination of the influencing factors. Exploring this issue is not only theoretically significant but also has important practical implications for the formulation of macro-level policies. The existing contradictions suggest that the intricate and multifaceted relationship between security and development necessitates a rethinking of various theoretical frameworks. The objective of this paper is to review theories, perspectives, and critiques regarding the bidirectional linkage between security and development. By adopting a critical lens, the study endeavors to take a step toward proposing a novel framework for understanding the interrelation between these two key concepts.

Method

This review study aims to examine the reciprocal relationship between security and development systematically. To gather primary data, reputable academic sources and specialized databases in the fields of political and social sciences—such as Scopus, Web of Science, SID, and Google Scholar—were utilized. To ensure precision and avoid wasting research time, keywords and relevant phrases closely aligned with the research topic were employed. During the data collection phase, efforts were made to draw upon recent sources and theories, particularly those published after the year 2000, to incorporate the latest perspectives on the interplay between security and development. Approximately 210 articles in both English and Persian were reviewed throughout the data-gathering process. After a thorough screening of these internationally recognized academic sources, 49 articles were deemed eligible for final analysis. The findings resulted in the extraction of the three principal perspectives: (1) the security-centered approach, (2) the development-oriented perspective, and (3) the interactive paradigm that emphasizes the mutually reinforcing relationship between security and development. Each of these approaches was examined by analyzing their strengths and weaknesses, ultimately leading to the study's conclusions and policy implications.

Results

The systematic investigation into the relationship between security and development reveals that the two concepts operate within a dynamic and reciprocal cycle. An in-depth content analysis of the academic literature uncovered three distinct models. The first model underscores the necessity of establishing political and security stability as a prerequisite for developmental progress. The second model prioritizes improvements in socio-economic conditions, viewing them as fundamental to achieving sustainable security. The third model proposes an integrated perspective, highlighting the mutual impact and interdependence of the two domains. Comparative studies indicate that one-dimensional approaches often face significant limitations in practice. While a sole emphasis on security may lead to short-term stability, it fails to ensure sustainability without addressing developmental needs. Conversely, development initiatives

that overlook security considerations frequently falter in insecure environments. The study's findings suggest that the most successful cases are those that have fostered an organic link between security and development. Such an approach requires the design of flexible institutional mechanisms, attention to local and contextual characteristics, and coordination among various stakeholders. This integrated framework offers a sound basis for policymaking, especially in developing countries. Deep content analysis also revealed that each approach has its own specific advantages and limitations. The security-focused model, while effective in establishing short-term stability, often neglects the human dimensions of security. On the other hand, the development-centric approach, despite its emphasis on reducing inequalities, may underestimate immediate security threats. The interactive paradigm, with its dynamic framework, provides a more comprehensive explanation of the complex relationship, though its implementation demands institutional coordination and considerable financial resources. The comparative analysis of country-specific experiences confirms that the most effective models are those that successfully integrate security considerations into developmental planning. This research study underscores the importance of designing flexible, context-sensitive policies that address both dimensions simultaneously. The outcomes of this review study can serve as a robust foundation for future research and policy formulation.

Conclusions

This article, through a review of theories, perspectives, and critical reassessments of various frameworks, demonstrates that security and development are not only interdependent but also mutually reinforcing. However, the relationship between these two concepts is inherently complex and necessitates a comprehensive and integrated approach that simultaneously addresses the various facets of both development and security. The findings indicate that security and development operate in a mutually reinforcing cycle, that is, insecurity can hinder development, and the absence of development can fuel insecurity. Therefore, both security and development strategies should be designed in a way that they support and enhance one another. This requires consideration of local factors, active involvement of civil society, and coordination among diverse institutions. While the present research affirms the intricate nature of the security-development nexus, it also illustrates the inadequacy of single-dimensional approaches in fully explaining this relationship. Comparing the results of the current study with the findings of the previous studies reveals that although each of the three main paradigms reflects a portion of reality, none is sufficient on its own. The current study suggests that future research should explore the roles of local and cultural factors, assess the impact of international interventions, develop new theoretical frameworks, investigate the influence of climate change, analyze the role of technology and digitalization, and consider regional differences in shaping this relationship. From a policymaking perspective, the findings highlight the necessity of designing development programs that are sensitive to security issues—and vice versa. This integrated framework can provide a viable foundation for policy formulation in developing countries.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی
دوفصلنامه علمی
۳۰۶۰-۷۱۴۰: شاپا الکترونیکی

رویکردهای مسلط در تبیین دوگانه امنیت و توسعه: بازخوانی نظریه‌ها

ناصر سلطانی[۱]✉، ناصر عزیزی[۲]، و علیرضا عزیزی[۳]

۱. نویسنده مسئول، دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: n.soltani@urmia.ac.ir
۲. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی آمایش سرزمین، گروه جغرافیا، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
۳. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی آمایش سرزمین، گروه جغرافیا، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۰۸
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۲/۲۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۸

کلیدواژه‌ها:
امنیت،
توسعه،
بازخوانی تئوری‌ها.

چکیده

تبیین نسبت تلفیقی امنیت و توسعه با چالش‌ها و تناقضات متعددی همراه است و این دو مفهوم، اگرچه به‌ظاهر مستقل به نظر می‌رسند، در عمل پیوندی ناگسستنی با یکدیگر دارند و درک نسبت تلفیقی بین آن‌ها برای دستیابی به سیستمی پایدار ضروری است. این پژوهش با بررسی انتقادی رابطه پیچیده بین امنیت و توسعه و با هدف واکاوی این رابطه، به بررسی نظام‌مند سه رویکرد اصلی در این زمینه که شامل: امنیت‌محور (تقدم ثبات سیاسی بر توسعه)، توسعه‌محور (اولویت بهبود اقتصادی–اجتماعی برای تحقق امنیت) و تعاملی (رابطه تلفیقی و تقویت‌کننده) می‌پردازد. هدف اصلی، ارزیابی نقاط قوت و ضعف هر رویکرد و ارائه چارچوبی جامع برای درک این ارتباط است. در پژوهش حاضر با روش مروری، ۵۶ منبع معتبر (از۲۱۰مطالعه اولیه) بین سال‌های۲۰۰۰ تا ۲۰۲۳ تحلیل شدند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که رویکرد امنیت‌محور در ایجاد ثبات کوتاه‌مدت موفق است، اما اغلب از ابعاد انسانی امنیت غافل می‌ماند. در مقابل، رویکرد توسعه‌محور بر کاهش فقر تمرکز دارد؛ ولی تهدیدات امنیتی فوری را نادیده می‌گیرد؛ رویکرد تعاملی، با ترکیب این دو، کامل‌ترین چارچوب را ارائه می‌دهد، اما اجرای آن نیازمند هماهنگی پیچیده بین نهادها و منابع مالی است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد امنیت و توسعه در یک چرخه تقابلی قرار دارند: ناامنی، توسعه را مختل می‌کند و توسعه‌نیافتگی، بستر ناامنی را فراهم می‌سازد. نمونه‌های موفق این رویکرد، برنامه‌هایی هستند که علاوه بر داشتن یکپارچگی، هم‌زمان به هر دو بعد توجه کرده‌اند. همچنین، عوامل محلی (فرهنگ، نهادها) و مداخلات بین‌المللی نقش کلیدی در این رابطه ایفا می‌کنند. این پژوهش پیشنهاد می‌کند سیاست‌گذاران با طراحی راهبردهای زمینه‌محور و انعطاف‌پذیر، هم‌زمان به امنیت و توسعه بپردازند و تحقیقات آینده می‌تواند با محور بررسی تأثیر تغییرات اقلیمی، فناوری‌های نوین، نقش عوامل محلی و فرهنگی، تأثیر مداخلات بین‌المللی و تفاوت‌های منطقه‌ای بر این رابطه تمرکز داشته و به سیاست‌گذاری‌های مؤثرتر در کشورهای درحال‌توسعه کمک کند.

استناد: سلطانی، ناصر؛ عزیزی، ناصر؛ و عزیزی، علیرضا (۱۴۰۵). رویکردهای مسلط در تبیین دوگانه امنیت و توسعه: بازخوانی نظریه‌ها، *پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی*، ۳ (۱)، ۱-۲۱.

ناشر: دانشگاه لرستان

CC BY NC
DOI: https://doi.org/10.22034/nrpg.2026.2082480.1073

مقدمه

امنیت و توسعه از واژه‌های کلیدی در حوزه‌های علوم اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هستند که در سال‌های اخیر توجه پژوهشگران و سیاست‌گذاران را به خود جلب کرده‌اند. امنیت، به‌عنوان مفهومی چندوجهی، نه‌تنها شامل حفاظت از مرزهای ملی و تمامیت ارضی می‌شود، بلکه ابعاد وسیع‌تری مانند امنیت انسانی، اجتماعی و اقتصادی را نیز در بر می‌گیرد (UNDP, 2016). از سوی دیگر، توسعه به فرآیندی اشاره دارد که بهبود شرایط زندگی انسان‌ها را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هدف‌گذاری می‌کند (Sen, 2015:77-88). این دو مفهوم، اگرچه به‌ظاهر مستقل به نظر می‌رسند، در عمل پیوندی ناگسستنی با یکدیگر دارند و درک نسبت تلفیقی بین آن‌ها برای دستیابی به سیستمی پایدار ضروری است. نسبت تلفیقی امنیت و توسعه همواره موضوع بحث‌های نظری و عملی بوده است. برخی نظریه‌ها بر این باورند که امنیت پیش‌نیاز توسعه است و بدون وجود ثبات و امنیت، دستیابی به توسعه پایدار غیرممکن خواهد بود (Buzan & Hansen, 2018). در مقابل، دیدگاه‌هایی نیز وجود دارند که توسعه را به‌عنوان بستر اصلی تحقق امنیت پایدار معرفی می‌کنند و معتقدند بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به کاهش تنش‌ها و تضادها منجر شود (Hintjens & Žarkov, 2015). علاوه بر این، برخی پژوهش‌ها بر هم‌زمانی و تعامل متقابل این دو مفهوم تأکید دارند و بر این باورند که امنیت و توسعه در یک چرخه تقویت‌کننده قرار گرفته‌اند(Tschirgi et al, 2019).

در دیدگاه نخست که امنیت را مقدم بر توسعه می‌داند، پژوهش‌هایی همچون مطالعات بوزان و هانسن (2018) نشان می‌دهند که بدون ثبات سیاسی و امنیتی، برنامه‌های توسعه‌ای نمی‌توانند به‌درستی اجرا شوند. همچنین، پریس (2004) استدلال می‌کند که امنیت پایدار به‌عنوان پیش‌نیاز توسعه، زمینه را برای رشد اقتصادی و اجتماعی فراهم می‌کند. ویلیامز (2012) نیز بر این نکته تأکید دارد که ناامنی‌های سیاسی و اجتماعی می‌توانند به مانع جدی در مسیر توسعه تبدیل شوند. کالدور (2013) در تحقیقات خود بیان می‌کند که در جوامع پس از جنگ، امنیت به‌عنوان شرط اولیه برای آغاز فرآیندهای توسعه‌ای عمل می‌کند. در نهایت، بوث (2007) معتقد است که امنیت تنها به معنای نبود جنگ نیست، بلکه به معنای ایجاد شرایطی است که در آن توسعه پایدار ممکن باشد. به طور کلی نظریه‌های رئالیستی معتقدند که ماهیت نظام بین‌الملل، مناقشه‌آمیز و ستیزه‌جویانه است؛ بنابراین قدرت ملی و افزایش آن، هدف همیشگی دولت بوده که نشان از تقدم امنیت بر توسعه و اقتصاد جامعه می‌باشد (سلطانی و بایرامزاده، ۱۴۰۴).

در مقابل، دیدگاه دوم که توسعه را مقدم بر امنیت می‌داند، بر اساس تحقیقات گالتونگ (۲۰۱۰) بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی را به‌عنوان کلید دستیابی به امنیت پایدار معرفی می‌کند. سن (2015) نیز استدلال می‌کند که توسعه انسانی و کاهش فقر می‌تواند به کاهش تنش‌ها و ایجاد ثبات سیاسی کمک کند. دافیلد (2018) در پژوهش‌های خود نشان می‌دهد که توسعه پایدار می‌تواند به کاستن نابرابری‌ها و ایجاد امنیت اجتماعی منجر شود. استوارت (2016) نیز بر این باور است که توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به کاهش خشونت‌ها و تضادهای داخلی کمک کند. در نهایت، بارنت و ویس (2018) معتقد است که توسعه پایدار می‌تواند به ایجاد نهادهای قوی‌تر و کاهش احتمال وقوع بحران‌های امنیتی بینجامد. به طور کلی در ادبیات اقتصادی لیبرالیسم، اقتصاد و توسعه بر امنیت مقدم می‌باشد و معتقدند که هدف نهایی جامعه، تأمین رفاه اقتصادی است (سلطانی و بایرامزاده، ۱۴۰۴).

علاوه بر این، دیدگاه سوم که بر هم‌زمانی و تعامل متقابل امنیت و توسعه تأکید دارد، بر اساس مطالعات تشیرگی و همکاران (2019)، نشان می‌دهد که این دو مفهوم در یک چرخه تقویت‌کننده قرار دارند و نمی‌توان یکی را بدون دیگری در نظر گرفت. کولیر (2018) نیز استدلال می‌کند که امنیت و توسعه به‌طور متقابل بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و هر دو برای دستیابی به جوامع پایدار ضروری هستند. نیومن (2010) در تحقیقات خود نشان می‌دهد که در جوامع پس از جنگ، امنیت و توسعه باید به‌طور هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند. چندلر (2017) نیز بر این نکته تأکید دارد که برنامه‌های توسعه‌ای و امنیتی باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که یکدیگر را تقویت کنند. در نهایت، مک گینتی (2011) معتقد است که امنیت و توسعه دو روی یک سکه هستند و نمی‌توان آن‌ها را از هم جدا کرد.

بااین‌حال، تبیین نسبت تلفیقی امنیت و توسعه با چالش‌ها و تناقضات متعددی همراه است. برای مثال، در برخی کشورهای درحال‌توسعه، تلاش‌ها برای دستیابی به رشد اقتصادی سریع و نابرابر، به افزایش ناامنی‌های اجتماعی و سیاسی انجامیده است

(Collier, 2018; Paris, 2004; Stewart, 1998; Kaldor, 2013; Barnett & Weiss, 2018). از سوی دیگر، در شرایطی که امنیت به‌عنوان اولویت اصلی در نظر گرفته می‌شود، ممکن است برنامه‌های توسعه‌ای به حاشیه رانده شوند و این امر به‌نوبه خود به تشدید نابرابری‌ها و نارضایتی‌ها منجر شود (Newman, 2010; Chandler, 2017; Paris, 2004; Williams, 2012; Duffield, 2018). این تناقضات نشان می‌دهد که رابطه بین امنیت و توسعه پیچیده و چندوجهی است و نیازمند بازاندیشی در نظریه‌های موجود است. هدف این مقاله، مرور تئوری‌ها، دیدگاه‌ها و نقد و بازاندیشی نظریه‌های موجود درباره نسبت تلفیقی امنیت و توسعه است. این بررسی تلاش می‌کند تا با نگاهی نقادانه، گامی به‌سوی ارائه چارچوبی نوین در روابط این دو مفهوم کلیدی ارائه نماید.

روش پژوهش

این پژوهش، رویکردی سیستماتیک برای مرور ادبیات به منظور ترکیب و تلفیق مطالعات در حوزه امنیت و توسعه است. هدف آن، بازخوانی نظریه‌ها و رویکردهای مسلط در تبیین رابطه‌ی تلفیقی امنیت و توسعه و ارائه تحلیلی انتقادی از دیدگاه مکاتب مختلف در این زمینه است. روش اجرای تحقیق به‌صورت مرور نظام‌مند منابع علمی معتبر انجام شده است تا از رهگذر تجمیع منسجم یافته‌های نظری، تصویری جامع و تحلیلی از دوگانه‌ی امنیت و توسعه ارائه گردد. برای گردآوری داده‌ها، مقالات دانشگاهی از طریق جست‌وجو در پایگاه‌های داده اصلی، از جمله وب آو ساینس، اسکوپوس، گوگل اسکالر و پروکوئست شناسایی شدند. در فرآیند جست‌وجو، واژگان کلیدی مرتبط از جمله «امنیت»، «توسعه»، «امنیت انسانی»، «توسعه پایدار»، و «نظریه‌های امنیت و توسعه» به‌کار رفته و با استفاده از عملگرهای بولی مانند AND وOR ، ترکیب‌های دقیق‌تری از مفاهیم جهت تمرکز بر منابع مرتبط حاصل شد. محدوده زمانی بررسی منابع از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۳ میلادی در نظر گرفته شده است تا آخرین تحولات نظری در حوزه‌ی رابطه‌ی امنیت و توسعه پوشش داده شود. در مجموع حدود ۲۱۰ مطالعه شناسایی گردید؛ غربالگری در دو مرحله انجام شد: ابتدا با ارزیابی عناوین و چکیده‌ها برای ارتباط با مفهوم امنیت و توسعه، و دوم با بررسی متن کامل برای اطمینان از سهم مفهومی و دقت روش‌شناختی. در مجموع ۵۶ مقاله اصلی بر اساس اهمیت نظری، استحکام تجربی و ارتباط بین رشته‌ای آنها انتخاب شدند. اولویت با مقالات مجلات داوری شده توسط همتا، آثار نظری پراستناد بود. این فرآیند بررسی دقیق، پایه و اساس محکمی برای چارچوب یکپارچه پیشنهادی در این مقاله فراهم می‌کند و بینش‌هایی را ارائه می‌دهد که دیدگاه‌های کلاسیک و معاصر در مورد امنیت و توسعه را در بر می‌گیرد.

دسته‌بندی منابع منتخب برای تحلیل‌ها، در سه دسته کلی جای گرفتند: اول، رویکردهایی که امنیت را مقدم بر توسعه می‌دانند؛ دوم، دیدگاه‌هایی که توسعه را پیش‌شرط تحقق امنیت تلقی می‌کنند؛ و سوم، نظریه‌هایی که بر هم‌افزایی و هم‌ترازی هم‌زمان امنیت و توسعه تأکید دارند. بدین‌ترتیب، این مقاله با رویکرد مروری نظام‌مند، تلاش می‌کند تصویری تلفیقی و تحلیلی از نحوه‌ی پیوند این دو مفهوم بنیادی در نظریه‌های معاصر علوم سیاسی و اجتماعی ارائه دهد.

جدول ۱. مراحل ارزیابی منابع

ردیف	مراحل	تعداد منابع و مقالات مراجعه شده	معیارهای حذف
۱	مطالعات اولیه انتخاب‌شده	۲۱۰	عدم ارتباط مستقیم با موضوع
۲	غربالگری بر اساس عنوان و چکیده	۱۵۰	کیفیت پایین به دلیل جهت‌گیری‌ها به سمت حکومت‌ها و روابط قدرت، عدم دسترسی به متن کامل
۳	مطالعات نهایی منتخب	۵۶	–

منبع: نویسندگان

یافته‌های پژوهش

بررسی و مقایسه مقالات و تحقیقات پیشین، بر اساس سه رویکرد بین توسعه و امنیت

الف) رویکرد تقدم امنیت بر توسعه: در این رویکرد، پیش‌شرط ضروری برای دستیابی به توسعه پایدار، امنیت می‌باشد. بوزان، لنه

هانسن و ریچارد شولتز از پیشگامان نظریه‌پردازی در این عرصه می‌باشند. باری بوزان و لنه هانسن[۱] (2019) با طرح معنای گسترده‌تری از امنیت و تحلیل مرگ دولت در امنیت ملی، مطالب درخوری در مورد پیوند آسیب و تهدید و ویژگی‌های تهدید امنیتی برای ارزیابی و سنجش تهدیدات طرح نموده‌اند. بوزان و لاوسون[۲] (2015) خاطرنشان می‌کنند که امنیت می‌تواند هم شرط و هم محصول توسعه باشد. برای اینکه دولت‌ها بتوانند با موفقیت مدرن‌سازی و توسعه پیدا کنند، اغلب به ثبات سیاسی داخلی و امنیت خارجی نیاز دارند.

برمان[۳] و همکاران (2017) با اتکاء به بررسی رابطه بین بیکاری به‌عنوان یک متغیر توسعه‌ای و شورش‌های اجتماعی به‌عنوان یک متغیر امنیتی در بررسی‌های موردی در کشورهای عراق، افغانستان و فیلیپین، به شکلی دیگر بر دیدگاه تقدم امنیت بر توسعه تاکید دارند و بر این موضوع اذعان دارند که بدون ایجاد ثبات و امنیت، هدف‌های توسعه، امکان‌پذیر نخواهد بود. آنها بر این باورند که در مناطق ناامنی که شاهد حضور نمایندگان حافظ صلح بین‌المللی بوده، علاوه بر کاهش خشونت، شرایط لازم برای اجرایی کردن برنامه‌های توسعه‌ای نیز ایجاد شده است؛ موضوعی که فیورون[۴] (2018) نیز بر آن به‌گونه‌ای دیگر تاکید دارد و نشان داد که که در مناطق ناامن، حتی کمک‌های بشردوستانه نیز نمی‌توانند به‌طور مؤثر توزیع شوند که این امر ضرورت امنیت را برای هرگونه تلاش توسعه‌ای برجسته می‌کند. برمان و همکاران (2011) همچنین متوجه شدند که جذب سرمایه‌گذاری و به وجود آمدن زیرساخت‌های لازم در مناطقی که از امنیت بالایی برخوردار بوده، افزایش یافته است. گیتس[۵] و همکاران (2016) در مطالعه‌ای با عنوان "پیامدهای توسعه درگیری‌های مسلحانه "نشان دادند که درگیری‌های مسلحانه تأثیرات منفی طولانی‌مدتی بر توسعه اقتصادی و اجتماعی دارند. آن‌ها دریافتند که حتی پس از پایان درگیری، بازسازی و توسعه به دلیل ناامنی‌های باقی‌مانده با چالش‌های جدی مواجه می‌شوند.

همچنین والتر[۶] (2015) و (2016) بر این باور است که در کشورهایی که از ناامنی رنج می‌برند، منابع طبیعی به‌جای اینکه به‌عنوان موتور محرکه توسعه عمل کنند، به عاملی برای تشدید درگیری‌ها تبدیل می‌شوند. او تأکید می‌کند که بدون امنیت، حتی منابع غنی نیز نمی‌توانند به توسعه پایدار منجر شوند. کولیر و هافلر[۷] (2018) در مطالعه‌ای با عنوان "درآمد منابع، حکومت‌داری و درگیری" نشان دادند که در کشورهای با منابع طبیعی فراوان، ناامنی و درگیری‌ها می‌توانند مانع اصلی توسعه باشند. آن‌ها دریافتند که در غیاب امنیت، منابع طبیعی به‌جای اینکه به توسعه کمک کنند، به عاملی برای فساد و درگیری تبدیل می‌شوند.

ب) رویکرد تقدم توسعه بر امنیت: در مقابل اولویت داشتن امنیت بر توسعه، برخی از محققان بر این باورند که توسعه اقتصادی و اجتماعی پیش‌شرط دستیابی به امنیت پایدار است. این دیدگاه بر این ایده استوار است که فقر، نابرابری و محرومیت به‌عنوان نمودهایی از سطح توسعه جوامع، می‌توانند به ناامنی و درگیری‌های داخلی دامن بزنند. فقر و محرومیت اقتصادی از عوامل کلیدی در تشدید ناامنی‌ها و درگیری‌های داخلی هستند و برنامه‌های توسعه‌ای را عاملی بر کاهش فقر و نابرابری به‌عنوان ابزاری برای پیشگیری از ناامنی می‌دانند (Stewart, 2016). بر این اساس، توسعه نهادی و اقتصادی می‌تواند به ایجاد تعادل بین قدرت دولت و جامعه مدنی کمک کند و این امر نیز به‌نوبه خود به ایجاد امنیت پایدار منجر می‌شود. عجم‌اوغلو و رابینسون (2019) و (2012) توسعه اقتصادی و نهادی را عاملی برای کاهش درگیری‌ها و ایجاد ثبات سیاسی معرفی می‌نمایند. بلاتمن و میگل[۸] (2010) در مطالعه‌ای با عنوان "جنگ داخلی" به بررسی رابطه بین فقر و درگیری‌های داخلی پرداختند. آن‌ها دریافتند که در کشورهای با سطح توسعه پایین‌تر، احتمال بروز درگیری‌های داخلی بیشتر است. این یافته‌ها از این ایده حمایت می‌کنند که توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار پیشگیرانه در برابر ناامنی عمل کند.

1. Buzan & Hansen
2. Buzan, & Lawson
3. Berman
4. Fearon
5. Gates
6- Walter
7. Collier & Hoeffler
8. Blattman & Miguel

توسعه‌نیافتگی برخی از جوامع و پیامدهای ملموس و بدیهی ناشی از آن چون بروز و تشدید نابرابری‌ها و عدم تعادل‌ها می‌تواند منجر به بروز چالش‌های امنیتی و ناامنی شود. نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به ناامنی و بی‌ثباتی سیاسی دامن بزنند و برنامه‌های توسعه‌ای که به کاهش نابرابری می‌پردازند، می‌توانند به ایجاد ثبات و امنیت کمک کنند (Collier, 2018) و حتی در سطحی بالاتر، نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی از عوامل اصلی بروز درگیری‌های داخلی برخی از کشورها محسوب می‌شوند و در کشورهایی که شکاف بین گروه‌های مختلف اجتماعی زیاد است، احتمال بروز خشونت و ناامنی افزایش می‌یابد (Deiwiks et al, 2012: 289-304). بنابراین اهرم توسعه، ابزار انتخابی تعداد زیادی از کشورها برای نوسازی و بسط بسترهای امنیت اجتماعی–سیاسی آن‌ها محسوب می‌شود. اشاره‌های آمارتیا سن (2001)، در کتاب "توسعه به‌عنوان آزادی" در شش کشور مهم منطقه خاورمیانه (ایران، اردن، سوریه، مصر، لبنان و ترکیه)، نمودی از این مهم می‌باشد.

ج) رویکرد رابطه تلفیقی امنیت و توسعه: در این رویکرد، امنیت و توسعه به‌عنوان دو مفهوم متقابل و وابسته به هم در نظر گرفته می‌شوند (Acharya, 2014). این دیدگاه بر این باور است که امنیت و توسعه نه‌تنها به هم وابسته‌اند، بلکه تقویت یکدیگر را تسهیل می‌کنند (Thomas, 2000). برنامه‌های توسعه‌ای که به‌طور هم‌زمان با ایجاد امنیت اجرا می‌شوند، نتایج بهتری دارند (Barnett & Weiss, 2018) و سیاست‌های توسعه‌ای باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که هم‌زمان به تقویت امنیت و ثبات کمک کنند (Duffield, 2018). تجارب و نمونه‌های ارائه شده از رابطه متقابل معنی‌دار بین امنیت و توسعه، منعکس کننده این مهم می‌باشد که این گزاره می‌تواند در مقیاس و سطوح فضایی ملی و بین‌المللی درست باشد.

رنو[1] (2011) در مطالعه‌ای با عنوان «جنگ‌افروزی در آفریقای مستقل» به بررسی رابطه بین امنیت و توسعه در کشورهای آفریقایی پرداخت. او دریافت که در کشورهایی که برنامه‌های توسعه‌ای به‌طور هم‌زمان با ایجاد امنیت اجرا شده‌اند، از نتایج بهتری برخوردار شده‌اند (Reno, 2011). گیسلاس و وودن[2] (2010) در مطالعه‌ای با عنوان «منابع آب، نهادها و درگیری‌های داخلی» نشان دادند که برنامه‌های توسعه‌ای که به بهبود دسترسی به منابع آب می‌پردازند، می‌توانند به کاهش تنش‌ها و ایجاد ثبات در مناطق درگیری کمک کنند. آن‌ها دریافتند که در مناطقی که برنامه‌های توسعه‌ای به‌طور هم‌زمان با ایجاد امنیت اجرا شده‌اند، نتایج بهتری حاصل شده است. کالیواس[3] (2006) در مطالعه‌ای با عنوان «منطق خشونت در جنگ داخلی» نشان داد که درگیری‌های داخلی می‌توانند هم به امنیت و هم به توسعه آسیب برسانند. او استدلال کرد که برنامه‌های توسعه‌ای که به‌طور هم‌زمان با ایجاد امنیت اجرا می‌شوند، می‌توانند به کاهش خشونت و ایجاد ثبات کمک کنند. برنامه‌های توسعه‌ای که به‌طور هم‌زمان با ایجاد امنیت اجرا می‌شوند، نتایج بهتری دارند (Barnett & Weiss, 2018). پریس (2004) در کتاب خود با عنوان «پایان جنگ: ساخت صلح پس از درگیری داخلی» تأکید می‌کند که بازسازی پس از جنگ باید شامل هر دو بعد امنیتی و توسعه‌ای باشد. او استدلال می‌کند که بدون توسعه اقتصادی و اجتماعی، امنیت پایدار دست‌نیافتنی است و بدون امنیت، توسعه نیز امکان‌پذیر نخواهد بود. کال و وایت[4] (2008) در مطالعه‌ای با عنوان «ساخت دولت برای ساخت صلح؟» نشان داد که تلاش‌های پس از جنگ برای بازسازی و توسعه باید هم‌زمان با ایجاد امنیت پایدار انجام شود. او استدلال کرد که بدون توسعه اقتصادی و اجتماعی، امنیت پایدار دست‌نیافتنی است و بدون امنیت، توسعه نیز امکان‌پذیر نخواهد بود. سازمان‌های بین‌المللی دست‌اندرکار در ارائه کمک‌های بشردوستانه پس از جنگ بر این باورند که برنامه‌های توسعه‌ای که به‌طور هم‌زمان با ایجاد امنیت اجرا می‌شوند، نتایج بهتری دارند (Collier, 2018).

در تحلیل رویکردهای مبتنی بر تقدم امنیت بر توسعه، توجه به ابعاد جغرافیایی، فضایی و مرزی امنیت اهمیت ویژه‌ای دارد. نامی و اخباری (۱۳۹۵) مرزها را نه صرفاً خطوط جدایی جغرافیایی، بلکه فضاهای پویا و در حال تعامل میان امنیت ملی و توسعه‌ی منطقه‌ای می‌دانند. از دید آنان، امنیت پایدار در مناطق مرزی زمانی تحقق می‌یابد که سیاست‌گذاری‌ها از الگوی صرفاً امنیتی و نظامی فاصله گرفته و به سمت توسعه‌ی متوازن، توانمندسازی جامعه‌ی محلی و سرمایه‌گذاری زیرساختی حرکت کنند. این برداشت

1. Reno
3. Gizelis & Wooden
3. Kalyvas
4. Call & Wyeth

با رویکرد تلفیقی امنیت و توسعه هم‌خوانی دارد و نشان می‌دهد که بی‌توجهی به توسعه‌ی مرزنشینان، به‌ویژه در مناطق حاشیه‌ای، می‌تواند خود به عاملی برای بازتولید ناامنی ساختاری تبدیل شود (نامی و اخباری، ۱۳۹۵).

در همین راستا، ذکی و یوسفی‌شاتوری (۱۴۰۱) در پژوهش خود درباره‌ی مدیریت مرزی، بر ضرورت نگاه چندبعدی و میان‌رشته‌ای به مقوله‌ی مرز تأکید می‌کنند. آنان معتقدند که امنیت مرز صرفاً به کنترل جغرافیایی محدود نمی‌شود، بلکه با شاخص‌های توسعه‌ی انسانی، عدالت فضایی، و ایجاد فرصت‌های اقتصادی در مناطق مرزی پیوندی مستقیم دارد. به باور این پژوهشگران، شکل‌گیری سیاست‌های کارآمد در مدیریت مرز می‌تواند از مسیر تقویت توسعه‌ی منطقه‌ای، به کاهش تهدیدات امنیتی و ایجاد ثبات پایدار منجر شود (ذکی و یوسفی‌شاتوری، ۱۴۰۱: ۶۲-۴۱).

تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روندهای کلی در تحقیقات پیشین

در این بخش، تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روندهای کلی در تحقیقات پیشین که بر اساس سه رویکرد اصلی (تقدم امنیت بر توسعه، تقدم توسعه بر امنیت و رابطه تلفیقی امنیت و توسعه) انجام شده‌اند، با شرح و تفصیل بیشتری بررسی می‌شوند. این تحلیل به درک بهتر از نحوه تعامل این دو مفهوم (امنیت و توسعه) و تأثیرات متقابل آن‌ها کمک می‌کند. مرور ادبیات نشان می‌دهد که هر یک از این سه رویکرد، از پشتوانه نظری و تجربی قوی برخوردارند؛ بااین‌حال، هر کدام از این رویکردها، نقاط قوت و ضعف خود را دارند. در بخش‌های بعدی، تفاوت‌ها و شباهت‌های بین این رویکردها، نقایص تحقیقات پیشین و چالش‌های موجود در این حوزه به تفصیل بررسی خواهند شد. این بررسی‌ها به درک بهتر رابطه پیچیده بین امنیت و توسعه کمک می‌کنند و می‌توانند به طراحی سیاست‌های مؤثرتر در این زمینه منجر شوند.

شباهت‌های بین رویکردهای سه‌گانه

الف) تأکید بر اهمیت هر دو مفهوم امنیت و توسعه در ایجاد ثبات و پیشرفت: امنیت و توسعه دو مفهوم به‌هم‌پیوسته‌اند که تأثیر متقابل بر یکدیگر دارند. بدون امنیت، توسعه پایدار امکان‌پذیر نیست و بدون توسعه، امنیت پایدار نیز تحقق نمی‌یابد. سازمان ملل متحد در گزارش دگرگونی جهان: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار تأکید می‌کند که امنیت و توسعه دو بال اساسی برای دستیابی به صلح پایدار هستند. این گزارش نشان می‌دهد که چگونه ناامنی می‌تواند توسعه را مختل کند و چگونه فقدان توسعه می‌تواند منجر به ناامنی شود (United Nations, 2015). همچنین، سن (Sen, 2001) در کتاب "توسعه به‌مثابه آزادی" توضیح می‌دهد که امنیت انسانی پیش‌شرط توسعه پایدار است. او استدلال می‌کند که بدون امنیت، افراد نمی‌توانند از آزادی‌های اساسی خود بهره‌مند شوند و توسعه انسانی محقق نخواهد شد. این شباهت‌ها نشان می‌دهند که امنیت و توسعه دو مفهوم جدایی‌ناپذیر هستند و نمی‌توان یکی را بدون دیگری در نظر گرفت.

ب) استفاده از چارچوب‌های نظری مشابه در تحلیل رابطه امنیت و توسعه: پژوهش‌های اخیر از چارچوب‌هایی مانند نظریه سیستم‌های پیچیده[1] برای تحلیل رابطه امنیت و توسعه استفاده می‌کنند. این چارچوب‌ها به محققان کمک می‌کنند تا تعاملات پیچیده بین عوامل اقتصادی، اجتماعی و امنیتی را درک کنند (Mitchell, 2009). سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD, 2018) در گزارش وضعیت شکنندگی ۲۰۱۸ از این چارچوب برای تحلیل رابطه امنیت و توسعه استفاده می‌کند. این گزارش نشان می‌دهد که چگونه عوامل مختلف مانند فقر، نابرابری و درگیری‌های مسلحانه می‌توانند بر امنیت و توسعه تأثیر بگذارند. همچنین، مک گینتی[2] (2011) در کتاب «صلح‌سازی بین‌المللی و مقاومت محلی» از این چارچوب برای تحلیل تعاملات محلی و بین‌المللی استفاده می‌کند. او نشان می‌دهد که چگونه برنامه‌های توسعه‌ای می‌توانند در صورت عدم توجه به عوامل محلی با مقاومت مواجه شوند. این چارچوب‌ها به محققان کمک می‌کنند تا رابطه پیچیده بین امنیت و توسعه را بهتر درک کنند و راه‌حل‌های جامع‌تری ارائه دهند.

1. Complex Systems Theory
2. Mac Ginty

تفاوت‌های بین رویکردهای سه‌گانه

الف) تمرکز متفاوت روی اولویت‌بندی امنیت یا توسعه: برخی تحقیقات، مانند مطالعات بانک جهانی، بر توسعه اقتصادی به‌عنوان پیش‌شرط امنیت تأکید می‌کنند. بانک جهانی در گزارش «راه‌های صلح: رویکردهای فراگیر برای پیشگیری از درگیری‌های خشونت‌آمیز» نشان می‌دهد که چگونه توسعه اقتصادی می‌تواند به کاهش درگیری‌ها کمک کند. این گزارش تأکید می‌کند که فقر و نابرابری از عوامل اصلی ناامنی هستند و کاهش آن‌ها می‌تواند به ایجاد ثبات کمک کند (World Bank, 2018)؛ در مقابل، مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌الملل[1] (2021) در گزارش «امنیت و توسعه در کشورهای شکننده» استدلال می‌کند که امنیت پیش‌شرط ضروری برای توسعه است. این گزارش نشان می‌دهد که چگونه ناامنی می‌تواند توسعه را مختل کند و چگونه ایجاد ثبات می‌تواند به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی کمک کند. این تفاوت‌ها نشان می‌دهند که اولویت‌بندی امنیت یا توسعه بسته به شرایط و زمینه‌های مختلف می‌تواند متفاوت باشد.

ب) تعاریف مختلف از امنیت و توسعه: امنیت می‌تواند به معنای امنیت ملی، امنیت انسانی یا حتی امنیت زیست‌محیطی باشد؛ توسعه نیز می‌تواند به توسعه اقتصادی، اجتماعی یا انسانی اشاره کند. پریس (2004) در کتاب «پایان جنگ: ساختن صلح پس از درگیری‌های داخلی» توضیح می‌دهد که چگونه تعاریف مختلف از امنیت می‌توانند منجر به رویکردهای متفاوت در سیاست‌گذاری شوند. برای مثال، تمرکز بر امنیت ملی ممکن است منجر به غفلت از امنیت انسانی شود. سن (2001) در کتاب «توسعه به‌مثابه آزادی» تأکید می‌کند که توسعه باید شامل ابعاد انسانی و اجتماعی باشد. او استدلال می‌کند که توسعه تنها به معنای رشد اقتصادی نیست، بلکه باید شامل بهبود شرایط زندگی افراد نیز باشد. این تفاوت‌ها نشان می‌دهند که تعاریف مختلف از امنیت و توسعه می‌توانند منجر به رویکردهای متفاوت در سیاست‌گذاری شوند.

ج) رویکردهای مختلف مکاتب (لیبرالیسم، رئالیسم، مارکسیسم): لیبرالیسم تأکید بر همکاری بین‌المللی و حقوق بشر دارد. لیبرالیسم بر این ایده استوار است که همکاری بین‌المللی و احترام به حقوق بشر می‌تواند به ایجاد صلح و توسعه پایدار کمک کند. بوزان و هانسن (2019) در کتاب «تکامل مطالعات امنیت بین‌المللی» توضیح می‌دهند که چگونه لیبرالیسم بر نقش نهادهای بین‌المللی در ایجاد امنیت و توسعه تأکید می‌کند. از سوی دیگر، رئالیسم تمرکز بر قدرت و امنیت ملی دارد. این مکتب بر این ایده استوار است که قدرت و امنیت ملی اولویت اصلی دولت‌ها هستند. پریس (Paris, 2004) در کتاب «پایان جنگ» نشان می‌دهد که چگونه رئالیسم در سیاست‌گذاری‌های پس از جنگ به کار گرفته شده است. او استدلال می‌کند که دولت‌ها برای حفظ امنیت ملی ممکن است از توسعه اجتماعی و اقتصادی غافل شوند. در نهایت، مارکسیسم، نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی را به‌عنوان ریشه ناامنی تلقی می‌نماید. مارکسیسم بر این ایده استوار است که نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی ریشه ناامنی هستند. استیگلیتز[2] (2017) در کتاب «جهانی‌سازی و نارضایتی‌های آن» تأکید می‌کند که چگونه نابرابری‌های اقتصادی می‌توانند منجر به ناامنی شوند. او استدلال می‌کند که کاهش نابرابری‌ها می‌تواند به ایجاد ثبات کمک کند.

روند کلی تحقیقات پیشین

الف) تغییرات و نقاط عطف در نظریه‌ها: تحقیقات از دهه ۲۰۰۰ میلادی به بعد، به سمت رویکردهای یکپارچه‌تر حرکت کرده‌اند. برای مثال، مفهوم «امنیت انسانی» که توسط سازمان ملل متحد معرفی شد، تأکید می‌کند که امنیت تنها به معنای امنیت نظامی نیست، بلکه شامل امنیت اقتصادی، غذایی و بهداشتی نیز می‌شود. سازمان ملل متحد در گزارش «دگرگونی جهان: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار» این مفهوم را به تفصیل بررسی می‌کند. این تغییرات نشان می‌دهند که چگونه نظریه‌ها در طول زمان تکامل یافته‌اند و به سمت رویکردهای جامع‌تر حرکت کرده‌اند (United Nations, 2015).

1. Center for Strategic and International Studies [CSIS],
2. Stiglitz

ب) حرکت از رویکردهای تک‌بعدی به سمت رویکردهای یکپارچه و تلفیقی: مطالعات اخیر نشان می‌دهند که امنیت و توسعه باید به‌طور هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند. برنامه‌هایی مانند «اهداف توسعه پایدار (SDGs) »سازمان ملل متحد، این رویکرد یکپارچه را ترویج می‌کنند. سازمان ملل متحد در گزارش «دگرگونی جهان»این رویکرد را به تفصیل بررسی می‌کند. این روند نشان می‌دهد که چگونه تحقیقات از رویکردهای تک‌بعدی به سمت رویکردهای جامع‌تر حرکت کرده‌اند (United Nations, 2015).

ج) افزایش توجه به نقش عوامل محلی و فرهنگی: تحقیقات اخیر نشان می‌دهند که عوامل محلی و فرهنگی نقش کلیدی در موفقیت یا شکست برنامه‌های امنیتی و توسعه‌ای دارند. مک گینتی (2011) در کتاب «صلح‌سازی بین‌المللی و مقاومت محلی» نشان می‌دهد که چگونه عوامل محلی می‌توانند بر موفقیت برنامه‌ها تأثیر بگذارند. وی نشان می‌دهد که چگونه تحقیقات اخیر به نقش عوامل محلی و فرهنگی در امنیت و توسعه توجه بیشتری کرده‌اند.

جدول ۲. تفاوت‌ها، شباهت‌ها و روندهای کلی در تحقیقات پیشین

شباهت‌ها	تفاوت‌ها	روندها
تأکید بر اهمیت هر دو مفهوم امنیت و توسعه در ایجاد ثبات و پیشرفت	تمرکز متفاوت روی اولویت‌بندی امنیت یا توسعه	حرکت از رویکردهای تک‌بعدی به سمت رویکردهای یکپارچه و تلفیقی
استفاده از چارچوب‌های نظری مشابه در تحلیل رابطه امنیت و توسعه	تعاریف مختلف از امنیت و توسعه	افزایش توجه به نقش عوامل محلی و فرهنگی

منبع: نویسندگان

نقایص، محدودیت‌ها و چالش‌های موجود در تحقیقات پیشین

در این بخش، نقایص، محدودیت‌ها و چالش‌های موجود در تحقیقات پیشین که بر اساس سه رویکرد اصلی (تقدم امنیت بر توسعه، تقدم توسعه بر امنیت و رابطه تلفیقی امنیت و توسعه) انجام شده‌اند، به‌طور مفصل بررسی می‌شوند. این تحلیل به شناسایی شکاف‌های تحقیقاتی و ارائه راهکارهایی برای بهبود مطالعات آینده کمک می‌کند.

نقایص و محدودیت‌ها در رویکرد تقدم امنیت بر توسعه

الف) تمرکز بیش‌ازحد بر امنیت نظامی: یکی از انتقادات اصلی به این رویکرد، تمرکز بیش‌ازحد بر امنیت نظامی و نادیده گرفتن ابعاد دیگر امنیت، مانند امنیت انسانی، اقتصادی و اجتماعی است. گیسلز و وودن[1] (2010) در مطالعه‌ای با عنوان «منابع آب، نهادها و درگیری‌های داخلی» اشاره می‌کنند که بسیاری از تحقیقات در این حوزه، امنیت را صرفاً به معنای غیاب خشونت تعریف کرده‌اند و به ابعاد گسترده‌تر امنیت، مانند دسترسی به منابع پایه‌ای (آب، غذا و بهداشت) توجه نکرده‌اند. این محدودیت باعث شده است که برنامه‌های امنیتی نتوانند به‌طور کامل به توسعه پایدار کمک کنند. بارنت و ویس (2018) در کتاب خود با عنوان «بشردوستی در پرسش: سیاست، قدرت، اخلاق» نیز استدلال می‌کنند که امنیت نظامی به‌تنهایی نمی‌تواند به توسعه پایدار منجر شود، مگر اینکه با بهبود دسترسی به خدمات اساسی و کاهش نابرابری‌های اجتماعی همراه باشد.

ب) نادیده گرفتن نقش عوامل محلی: تحقیقات بسیاری در این رویکرد، نقش عوامل محلی و زمینه‌ای را نادیده گرفته‌اند. اوتسر (Autesserre, 2014) در کتاب خود با عنوان « جامعه‌ی متخصصان صلح‌ساز: حل درگیری و سیاست‌های روزمره مداخله بین‌المللی» استدلال می‌کند که برنامه‌های امنیتی که بدون در نظر گرفتن شرایط محلی طراحی می‌شوند، اغلب با مقاومت محلی مواجه شده و نتایج مطلوبی به دست نمی‌آورند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های امنیتی نتوانند به‌طور مؤثر به توسعه کمک کنند. رنو (2011) در مطالعه‌ای با عنوان «جنگ‌افروزی در آفریقای مستقل» نیز نشان داد که برنامه‌های امنیتی که بدون مشارکت جامعه محلی اجرا می‌شوند، اغلب با شکست مواجه می‌شوند.

1. Gizelis & Wooden

ج) عدم توجه به پیامدهای بلندمدت: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، به پیامدهای کوتاه‌مدت امنیت توجه کرده‌اند و پیامدهای بلندمدت آن را نادیده گرفته‌اند. کال و وایت (2008) در مطالعه‌ای با عنوان «ساخت دولت برای ساخت صلح؟» نشان داد که برنامه‌های امنیتی که بدون توجه به توسعه بلندمدت اجرا می‌شوند، ممکن است در کوتاه‌مدت به ثبات منجر شوند، اما در بلندمدت نتوانند به توسعه پایدار کمک کنند. پریس (2004) نیز استدلال می‌کند که برنامه‌های امنیتی که بدون توجه به توسعه بلندمدت طراحی می‌شوند، ممکن است به ایجاد «صلح منفی» (غیاب خشونت) منجر شوند، اما «صلح مثبت» (وجود عدالت و توسعه) را تضمین نکنند.

نقایص و محدودیت‌ها در رویکرد تقدم توسعه بر امنیت

الف) نادیده گرفتن نقش امنیت در کوتاه‌مدت: یکی از انتقادات اصلی به این رویکرد، نادیده گرفتن نقش امنیت در کوتاه‌مدت است. برمن و همکاران (2011) در مطالعات خود نشان دادند که در کشورهای درگیر جنگ یا ناامنی، برنامه‌های توسعه‌ای نمی‌توانند به‌طور مؤثر اجرا شوند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های توسعه‌ای در این کشورها با شکست مواجه شوند. والتر (2015) نیز استدلال می‌کند که در غیاب امنیت، حتی برنامه‌های توسعه‌ای با بودجه بالا نیز نمی‌توانند به اهداف خود دست یابند.

ب) عدم توجه به نابرابری‌های ساختاری: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، به نابرابری‌های ساختاری و نقش آن‌ها در ایجاد ناامنی توجه نکرده‌اند. فدرمن[1] و همکاران (2017) در مطالعه‌ای با عنوان «نابرابری و درگیری در فدراسیون‌ها» نشان دادند که نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی از عوامل اصلی بروز درگیری‌ها هستند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های توسعه‌ای نتوانند به‌طور کامل به کاهش ناامنی کمک کنند. استوارت (2016) نیز استدلال می‌کند که برنامه‌های توسعه‌ای که به کاهش نابرابری‌های ساختاری توجه نمی‌کنند، نمی‌توانند به‌طور کامل به کاهش ناامنی کمک کنند.

ج) تمرکز بیش‌ازحد بر رشد اقتصادی: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، بر رشد اقتصادی به‌عنوان عامل اصلی توسعه تأکید کرده‌اند و به ابعاد دیگر توسعه، مانند توسعه اجتماعی و سیاسی توجه نکرده‌اند. عجم‌اوغلو و رابینسون (2019) استدلال می‌کنند که رشد اقتصادی به‌تنهایی نمی‌تواند به کاهش ناامنی کمک کند، مگر اینکه با بهبود دسترسی به آموزش، بهداشت و فرصت‌های سیاسی همراه باشد. کالیر (2018) نیز استدلال می‌کند که رشد اقتصادی بدون توجه به عدالت اجتماعی می‌تواند به افزایش نابرابری و ناامنی منجر شود.

د) نادیده گرفتن نقش نهادها: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، نقش نهادها در ایجاد توسعه و امنیت را نادیده گرفته‌اند. بلاتمن و میگل (2010) در مطالعه‌ای با عنوان «جنگ داخلی» استدلال می‌کنند که نهادهای ضعیف و فاسد می‌توانند به تشدید ناامنی و درگیری‌ها دامن بزنند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های توسعه‌ای نتوانند به‌طور کامل به کاهش ناامنی کمک کنند. کالیواس (2006) در مطالعه خود نیز نشان داد که نهادهای قوی و پاسخگو شرط لازم برای دستیابی به توسعه و امنیت پایدار هستند.

نقایص و محدودیت‌ها در رویکرد رابطه تلفیقی امنیت و توسعه

الف) پیچیدگی اجرای برنامه‌های یکپارچه: یکی از انتقادات اصلی به این رویکرد، پیچیدگی اجرای برنامه‌های یکپارچه است. پریس (2004) استدلال می‌کند که هماهنگی بین برنامه‌های امنیتی و توسعه‌ای بسیار دشوار است و نیازمند منابع مالی و انسانی زیادی است؛ این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های یکپارچه نتوانند به‌طور کامل اجرا شوند. کال (2017) نیز بر این باور است که برنامه‌های یکپارچه اغلب با چالش‌های اجرایی مواجه می‌شوند.

1. Federman

ب) نادیده گرفتن نقش عوامل خارجی: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، نقش عوامل خارجی، مانند مداخلات بین‌المللی و تحریم‌ها را نادیده گرفته‌اند. دافیلد (2018) استدلال می‌کند که عوامل خارجی می‌توانند تأثیرات عمیقی بر امنیت و توسعه کشورها داشته باشند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های یکپارچه نتوانند به‌طور کامل به اهداف خود دست یابند. بارنت و ویس[1] (2018) نیز استدلال می‌کنند که مداخلات خارجی می‌توانند به تضعیف نهادهای محلی و کاهش ظرفیت‌های داخلی منجر شوند.

ج) عدم توجه به تفاوت‌های منطقه‌ای: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، تفاوت‌های منطقه‌ای و زمینه‌ای را نادیده گرفته‌اند. رنو (2011) نشان داد که برنامه‌های یکپارچه باید با توجه به شرایط محلی طراحی شوند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های یکپارچه نتوانند به‌طور کامل به اهداف خود دست یابند. کالیر (Collier, 2018) در کتاب خود با عنوان «یک میلیاردِ پایین: چرا فقیرترین کشورها در حال شکست هستند و چه می‌توان کرد؟» نیز استدلال می‌کند که برنامه‌های یکپارچه باید با مشارکت جامعه محلی طراحی و اجرا شوند.

د) نادیده گرفتن نقش جامعه مدنی: بسیاری از تحقیقات در این رویکرد، نقش جامعه مدنی در ایجاد امنیت و توسعه را نادیده گرفته‌اند. کالیواس (2006) در مطالعه‌ای با عنوان «منطق خشونت در جنگ داخلی» استدلال می‌کند که جامعه مدنی می‌تواند به کاهش خشونت و ایجاد ثبات کمک کند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های یکپارچه نتوانند به‌طور کامل به اهداف خود دست یابند؛ بنابراین مشارکت جامعه مدنی شرط لازم برای موفقیت برنامه‌های یکپارچه است (UNDP, 2010).

جدول ۳. نقایص، محدودیت‌ها و چالش‌های موجود در تحقیقات پیشین

نقایص و محدودیت‌ها در رویکرد تقدم امنیت بر توسعه	نقایص و محدودیت‌ها در رویکرد تقدم توسعه بر امنیت	نقایص و محدودیت‌ها در رویکرد رابطه تلفیقی امنیت و توسعه
تمرکز بیش‌ازحد بر امنیت نظامی	نادیده گرفتن نقش امنیت در کوتاه‌مدت	پیچیدگی اجرای برنامه‌های یکپارچه
نادیده گرفتن نقش عوامل محلی	عدم توجه به نابرابری‌های ساختاری	نادیده گرفتن نقش عوامل خارجی
عدم توجه به پیامدهای بلندمدت	تمرکز بیش‌ازحد بر رشد اقتصادی	عدم توجه به تفاوت‌های منطقه‌ای
–	نادیده گرفتن نقش نهادها	نادیده گرفتن نقش جامعه مدنی

منبع: نویسندگان

چالش‌های موجود در تحقیقات قبلی و اجرای آن‌ها

الف) چالش‌های تحلیلی: مفاهیم امنیت و توسعه به دلیل گستردگی و تنوع تعاریف، چالش‌های تحلیلی ایجاد می‌کنند. پریس (2004) توضیح می‌دهد که چگونه تعاریف مختلف از امنیت می‌توانند منجر به رویکردهای متفاوت در سیاست‌گذاری شوند. این چالش نشان می‌دهد که چگونه تعاریف مختلف می‌توانند منجر به تفسیرهای نادرست از رابطه بین امنیت و توسعه شوند. همچنین تفاوت در روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و شاخص‌ها باعث می‌شود مقایسه بین کشورها دشوار باشد. بانک جهانی (World Bank, 2018) در گزارش راه‌های صلح نشان می‌دهد که چگونه تفاوت در روش‌های جمع‌آوری داده‌ها می‌تواند منجر به تفسیرهای نادرست شود. این چالش نشان می‌دهد که چگونه استانداردسازی شاخص‌ها برای مقایسه‌پذیری داده‌ها ضروری است.

ب) چالش‌های عملی: نهادهای بین‌المللی و محلی اغلب اهداف و روش‌های متفاوتی دارند که هماهنگی را دشوار می‌کند. سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در گزارش وضعیت شکنندگی (2018) عنوان می‌کند که چگونه عدم هماهنگی بین نهادها می‌تواند

1. Barnett & Weiss

منجر به شکست برنامه‌ها شود. این چالش به‌صورت شفاف نشان می‌دهد که چگونه هماهنگی بین نهادها برای موفقیت برنامه‌ها ضروری است. از دیگر چالش‌های عملی، تضاد منافع کشورها با همدیگر می‌باشد. منافع کشورها و سازمان‌ها ممکن است با یکدیگر در تضاد باشد. بارنت و زورچر[1] (2009) عنوان می‌کنند که منافع متضاد می‌توانند منجر به شکست برنامه‌ها شوند. این چالش تأثیر منافع متضاد و متفاوت در ناکامی برنامه‌ها را نشان می‌دهد. در نهایت، چالش‌های عملی در حفظ حاکمیت ملی از دیگر چالش‌ها به شمار می‌آید که نشان می‌دهد که چگونه حفظ حاکمیت ملی می‌تواند با چالش‌های عملی مواجه شود. در برخی موارد، برنامه‌های بین‌المللی ممکن است با مقاومت دولت‌های محلی مواجه شوند. دولت‌های محلی در مواردی که اجرای سیاست‌های بین‌المللی را مغایر با سیاست‌های خود بدانند، در مقابل اجرای این برنامه‌ها در سرزمین خود مقاومت نشان می‌دهند (Stiglitz, 2017).

ج) چالش‌های اجتماعی و فرهنگی: جوامع محلی ممکن است نسبت به سیاست‌های خارجی مقاومت نشان دهند. نتایج مطالعه مک‌گینتی (2011) نشان می‌دهد که مقاومت‌های اجتماعی می‌توانند منجر به شکست برنامه‌های توسعه شوند. این چالش ضرورت و چگونگی توجه به نیازها و ارزش‌های محلی برای موفقیت برنامه‌ها را مطرح نمایان می‌سازد. همچنین فرهنگ و ارزش‌های محلی می‌توانند بر موفقیت برنامه‌های امنیتی و توسعه‌ای تأثیر بگذارند. سن (2001) تأکید می‌کند که فرهنگ و ارزش‌های محلی باید در برنامه‌های توسعه مورد توجه قرار گیرند. این چالش بر چگونگی تأثیر عوامل فرهنگی بر موفقیت برنامه‌ها اشاره می‌کند.

نقاط قوت و ضعف تحقیقات پیشین در سه رویکرد اصلی

در این بخش، نقاط قوت و ضعف تحقیقات پیشین که بر اساس سه رویکرد اصلی (تقدم امنیت بر توسعه، تقدم توسعه بر امنیت و رابطه تلفیقی امنیت و توسعه) انجام شده‌اند، نشان می‌دهند که هر یک از سه رویکرد از نقاط قوت و ضعف خود برخوردارند. این تحلیل به شناسایی نقاط قوت و ضعف هر رویکرد کمک کرده و برای بهبود مطالعات آینده راهگشا خواهد بود.

نقاط قوت و ضعف رویکرد تقدم امنیت بر توسعه

الف) نقاط قوت

ایجاد ثبات و کاهش خشونت به‌عنوان پیش‌شرط توسعه: رویکرد امنیت مقدم بر توسعه بر این ایده استوار است که بدون امنیت، توسعه پایدار امکان‌پذیر نیست. کالیر (2018) نشان می‌دهد که چگونه ایجاد ثبات و کاهش خشونت می‌تواند به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی کمک کند. او استدلال می‌کند که در کشورهای درحال‌توسعه، ناامنی یکی از موانع اصلی توسعه است و ایجاد ثبات می‌تواند به کاهش فقر و نابرابری کمک کند. در همین راستا، جان گالتونگ (2010) نیز تأکید می‌کند که امنیت پیش‌شرط ضروری برای توسعه است. او استدلال می‌کند که در جوامعی که خشونت و ناامنی وجود دارد، برنامه‌های توسعه‌ای نمی‌توانند به‌درستی اجرا شوند. بانک جهانی در گزارش "راه‌های صلح" (2018) یادآور می‌شود که چگونه امنیت می‌تواند به کاهش درگیری‌ها کمک کند. این گزارش نشان می‌دهد که در کشورهایی که درگیری‌های مسلحانه وجود دارد، توسعه اقتصادی و اجتماعی با اختلال مواجه می‌شود و ایجاد امنیت می‌تواند به بهبود شرایط کمک کند. به طور کلی، اندیشمندان موافق با تقدم امنیت بر توسعه، امنیت را شرط لازم برای توسعه اقتصادی دانسته‌اند (Collier & Hoeffler, 2005).

ایجاد محیطی امن برای سرمایه‌گذاری: مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی در گزارش امنیت و توسعه در کشورهای شکننده نشان می‌دهد که چگونه امنیت می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی کمک کند. این گزارش تأکید می‌کند که در کشورهای ناامن، سرمایه‌گذاران تمایلی به سرمایه‌گذاری ندارند و ایجاد امنیت می‌تواند به بهبود شرایط اقتصادی کمک کند (CSIS, 2021). به عبارتی، امنیت پایدار می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و بهبود زیرساخت‌های اقتصادی کمک کند (Collier & Hoeffler, 2018). برخی از صاحبنظران اذعان دارند که چگونه ناامنی و درگیری‌های مسلحانه می‌توانند توسعه اقتصادی را مختل کند و برعکس، ایجاد امنیت می‌تواند به کاهش درگیری‌ها و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی کمک کند (Fearon &

1. Barnett & Zurcher

.(Laitin, 2003: 75-90

حمایت از نهادهای دولتی و تقویت حاکمیت قانون: فوکویاما[1] (2014) در کتاب "نظم سیاسی و زوال سیاسی: از انقلاب صنعتی تا جهانی‌سازی دموکراسی" تأکید می‌کند که امنیت می‌تواند به تقویت نهادهای دولتی و حاکمیت قانون کمک کند. او استدلال می‌کند که در کشورهای درحال‌توسعه، نهادهای ضعیف یکی از موانع اصلی توسعه هستند و ایجاد امنیت می‌تواند به تقویت این نهادها کمک کند.

ب) نقاط ضعف

تمرکز بیش‌ازحد بر امنیت نظامی و نادیده گرفتن امنیت انسانی: کالدور (2013) تأکید می‌کند که چگونه تمرکز بر تهدیدات نظامی ممکن است منجر به نادیده گرفتن امنیت انسانی شود. او استدلال می‌کند که امنیت تنها به معنای امنیت نظامی نیست، بلکه شامل امنیت اقتصادی، غذایی و بهداشتی نیز می‌شود.

نادیده گرفتن نقش عوامل محلی: تمرکز بیش‌ازحد بر امنیت می‌تواند منجر به‌غفلت از نیازهای اجتماعی و اقتصادی جوامع محلی شود. در برخی موارد، برنامه‌های امنیتی ممکن است منابع را از برنامه‌های توسعه‌ای دور کنند (Easterly, 2006).

عدم توجه به پیامدهای بلندمدت و تضعیف خوداتکایی: کشورهای درحال‌توسعه ممکن است به کمک‌های خارجی برای تأمین امنیت وابسته شوند که این وابستگی می‌تواند منجر به تضعیف خوداتکایی شود و کشورها را در بلندمدت با مشکلات بیشتری مواجه کند (Duffield, 2007).

خطر وابستگی به کمک‌های خارجی و عدم پایداری: در این رویکرد، نهادهای بومی به کمک‌های خارجی در جهت برقراری امنیت وابسته شده و اتکا به این کمک‌ها استفاده از ظرفیت‌های محلی برای برقراری امنیت را نیز با روند کاهشی روبرو کند. برای نمونه، بعضی کشورهای خاورمیانه مانند افغانستان و عراق که در برقراری امنیت به کشورهای ثالث مانند آمریکا اجازه حضور در کشور خود داده‌اند، این امر سبب تضعیف نهادهای داخلی این کشورها شده است (Duffield, 2018; Kalyvas, 2006).

نقاط قوت و ضعف رویکرد تقدم توسعه بر امنیت

الف) نقاط قوت

تأکید بر ریشه‌کنی فقر و نابرابری به‌عنوان عوامل اصلی ناامنی: رویکرد توسعه مقدم بر امنیت بر این ایده استوار است که فقر و نابرابری از عوامل اصلی ناامنی هستند و کاهش آن‌ها می‌تواند به ایجاد ثبات کمک کند. سن (2001) بر این باور است که توسعه انسانی می‌تواند به کاهش ناامنی کمک کند. او استدلال می‌کند که بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به ایجاد ثبات کمک کند. نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، موتور محرکه ناامنی و بی‌ثباتی در مناطق درگیر خشونت و اختلافات بوده و از این روی، بر نقش توسعه اقتصادی و اجتماعی در کاهش ناامنی تأکید می‌گردد (Deiwiks et al., 2012; Stewart, 2016; Collier, 2018).

افزایش سرمایه‌گذاری در آموزش و بهداشت و توجه به ابعاد انسانی و اجتماعی توسعه: بانک جهانی در گزارش راه‌های صلح (2018) نشان می‌دهد که چگونه سرمایه‌گذاری در آموزش و بهداشت می‌تواند به کاهش درگیری‌ها کمک کند. این گزارش تأکید می‌کند که بهبود دسترسی به آموزش و بهداشت می‌تواند به کاهش نابرابری‌ها و ایجاد ثبات کمک کند. کاهش نابرابری‌های اجتماعی می‌تواند به ایجاد ثبات کمک کند و برنامه‌های توسعه‌ای باید به ابعاد انسانی و اجتماعی توجه کنند تا بتوانند به کاهش ناامنی کمک کنند (Stewart, 2016). از سوی دیگر، نقش توسعه پایدار را در بهبود دسترسی به خدمات اساسی، مانند بهداشت و آموزش نادیده نمی‌توان انگاشت و توسعه را به‌عنوان شرط لازم برای امنیت پایدار قلمداد می‌نمایند (Barnett & Weiss, 2018).

1. Fukuyama

ب) نقاط ضعف

تمرکز بر نقش نهادها و توجه به نقش جامعه مدنی: ایجاد توسعه نیازمند شکل‌گیری نهادهای نیرومندی است تا دستیابی همگان به توسعه پایدار را تضمین کنند. این نهادها در کاهش درگیری‌ها نیز می‌توانند موفق عمل کنند (Acemoglu & Robinson, 2019). در تحقق برنامه‌ها، مشارکت جامعه مدنی، حائز اهمیت بوده و در رویکرد اولویت دادن توسعه بر امنیت، بر توجه ویژه مسئولین به استفاده از پتانسیل و مشارکت جوامع ذینفع اشاره می‌گردد (Blattman & Miguel, 2010: 3-57).

خطر نادیده گرفتن تهدیدات امنیتی فوری: نادیده گرفتن تهدیدات امنیتی می‌تواند منجر به شکست برنامه‌ها شود و در برخی موارد، تهدیدات امنیتی فوری ممکن است منجر به بی‌ثباتی شوند و برنامه‌های توسعه‌ای را با مشکل مواجه کنند. کشورهای درگیر جنگ و ناامنی، در اجرای برنامه‌های توسعه‌ای توفیق چندانی نخواهند داشت و این برنامه‌ها با شکست مواجه خواهند شد (Barnett & Zurcher, 2009).

زمان‌بر بودن و نیاز به منابع مالی و انسانی زیاد: یکی دیگر از نقاط ضعف رویکرد تقدم توسعه بر امنیت این است که برنامه‌های توسعه‌ای زمان‌بر هستند و نیاز به منابع مالی و انسانی زیادی دارند و تأمین این منابع برای کشورها و نهادهای مختلف در کوتاه‌مدت بسیار دشوار می‌باشد (Collier, 2018).

تمرکز بیش‌ازحد بر رشد اقتصادی: اغلب برنامه‌های توسعه‌ای بر رشد اقتصادی صرف تمرکز داشته و این در حالی است که رشد اقتصادی بدون توجه به عدالت اجتماعی می‌تواند به افزایش نابرابری و ناامنی منجر شود. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های توسعه‌ای نتوانند به‌طور کامل به کاهش ناامنی کمک کنند (Collier, 2018).

نادیده گرفتن ابعاد مختلف امنیت: توجه به توسعه و اولویت دادن به آن قبل از امنیت، این فرضیه را تقویت می‌کند که برنامه‌ریزان معتقد به این رویکرد از توجه به ابعاد مختلف امنیت، شامل امنیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی غافل شده و امنیت نظامی را بیشتر مدنظر داشته‌اند. این محدودیت باعث شده است که بسیاری از برنامه‌های توسعه‌ای نتوانند به‌طور کامل به امنیت پایدار کمک کنند (Kalyvas, 2006).

نقاط قوت و ضعف رویکرد رابطه تلفیقی امنیت و توسعه

الف) نقاط قوت

رویکرد جامع و یکپارچه و توجه به هر دو بعد امنیت و توسعه: رویکرد رابطه تلفیقی بین امنیت و توسعه بر این ایده استوار است که امنیت و توسعه دو مفهوم به هم پیوسته‌اند و باید به‌طور هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند. سازمان ملل متحد (United Nations, 2015) در گزارش دگرگونی جهان: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار تأکید می‌کند که چگونه این رویکرد می‌تواند به دستیابی به اهداف توسعه پایدار کمک کند. این گزارش نشان می‌دهد که چگونه برنامه‌های ترکیبی که هم‌زمان به امنیت و توسعه توجه می‌کنند، می‌توانند به ایجاد ثبات و توسعه پایدار کمک کنند. توجه هم‌زمان بر توسعه و امنیت در اجرای بهتر برنامه‌ها از تاثیرگذاری بالایی برخوردار بوده و امنیت و توسعه دو مفهوم متقابل و وابسته به هم تلقی می‌شوند (UNDP, 2010).

تمرکز بر نقش نهادها و حکومت‌داری: نهادهای قوی و پاسخگو شرط لازم برای دستیابی به توسعه و امنیت پایدار هستند و توسعه نهادی می‌تواند به کاهش درگیری‌ها و ایجاد ثبات سیاسی کمک کند (Paris, 2004).

توجه به نقش امنیت انسانی، جامعه مدنی و مشارکت جامعه محلی: توجه به ابعاد مختلف امنیت و توسعه در آشکار شدن ارتباط درهم‌تنیده این دو مفهوم و ارتباط جدایی‌ناپذیر بین امنیت و توسعه کمک زیادی کرده است؛ برای نمونه، امنیت انسانی شامل ابعاد مختلف امنیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی می‌باشد که تحقق آن‌ها شرط لازم برای توسعه پایدار است (Barnett & Weiss, 2018) و جامعه مدنی می‌تواند به کاهش خشونت و ایجاد ثبات کمک کند. مشارکت جامعه مدنی شرط لازم برای موفقیت برنامه‌های یکپارچه است که در ارتباط تلفیقی امنیت و توسعه به آن توجه ویژه‌ای می‌شود (Kalyvas, 2006).

امکان همکاری بین‌المللی برای مقابله با تهدیدات جهانی: بانک جهانی در گزارش راه‌های صلح نشان می‌دهد که چگونه همکاری بین‌المللی می‌تواند به مقابله با تهدیدات جهانی کمک کند. این گزارش تأکید می‌کند که تهدیدات جهانی مانند

تغییرات اقلیمی، تروریسم و بیماری‌های همه‌گیر نیازمند همکاری بین‌المللی هستند و رویکرد تلفیقی در مورد امنیت و توسعه می‌تواند به مقابله با این تهدیدات کمک کند (World Bank, 2018).

ب) نقاط ضعف

پیچیدگی در اجرا و نیاز به هماهنگی بین نهادهای مختلف: یکی دیگر از نقاط ضعف رویکرد رابطه تلفیقی بین امنیت و توسعه این است که اجرای این رویکرد بسیار پیچیده است و نیاز به هماهنگی بین نهادهای مختلف دارد. پیچیدگی در اجرای برنامه‌ها می‌تواند منجر به شکست آنها شود و حتی در برخی موارد، عدم هماهنگی بین نهادها ممکن است منجر به ناکامی برنامه‌ها شود (Barnett & Zurcher, 2017).

خطر عدم تعادل در تخصیص منابع: عدم تعادل در تخصیص منابع می‌تواند منجر به ناکامی برنامه‌ها شود و تخصیص منابع به یک بخش ممکن است منجر به‌غفلت از بخش‌های دیگر شود. در رویکرد تلفیقی بین امنیت و توسعه، رعایت تعادل در تخصیص منابع و هزینه‌ها در دو حوزه نیازمند برنامه‌ریزی‌های دقیق و نظارت مستمر دارد (Collier, 2008).

نادیده گرفتن تأثیر مداخلات خارجی: نهادهای بین‌المللی در گسترش و اجرای رویکرد تلفیقی به امنیت و توسعه، به‌عنوان دو روی یک سکه عمل کرده و ازیک‌طرف می‌توانند باعث پیشرفت مناطق شوند و از طرف دیگر باعث تضعیف نهادهای محلی و عدم استفاده از ظرفیت‌های داخلی می‌شوند. این عامل خود علت اصلی عدم تحقق بسیاری از برنامه‌های یکپارچه تنظیم شده می‌باشد (Barnett & Weiss, 2018). توجه نکردن به تفاوت‌های منطقه‌ای در برنامه‌ریزی‌های انجام شده از طرف سازمان‌های بین‌المللی نیز می‌تواند در رسیدن به اهداف برنامه‌های توسعه و امنیت مشکلاتی را ایجاد کند (Reno, 2011).

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که رابطه امنیت و توسعه، برخلاف برداشت‌های تک‌بعدی گذشته، یک پیوند علّی و چندسویه است که نمی‌توان آن را در قالب تقدم یکی بر دیگری توضیح داد. مرور نظریه‌های کلاسیک و معاصر آشکار می‌سازد که هرچند در جوامع فاقد ثبات، امنیت پیش‌شرط توسعه تلقی می‌شود، اما در جوامعی با ساختار نهادی پایدار، توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و نهادی خود مهم‌ترین ضامن امنیت پایدار است. به بیان دیگر، مسئله‌ی اصلی نه تقدم یا تأخر یکی از این دو، بلکه چگونگی پیوند و توازن میان آن‌ها در فرآیند سیاست‌گذاری است که از نقش و اثرگذاری تعیین‌کننده‌ای می‌توان برخوردار باشد. تحلیل دیدگاه‌ها نشان می‌دهد که تأکید صرف بر امنیت، معمولاً به امنیت‌محوری دولت‌گرا می‌انجامد و ابعاد انسانی و ساختاری امنیت را نادیده می‌گیرد؛ در مقابل، تمرکز مطلق بر توسعه نیز بدون تضمین حداقلی از امنیت، به شکنندگی اقتصادی و سیاسی و افزایش ریسک در مناسبات توسعه‌ای می‌شود. بنابراین، رویکرد تلفیقی که بر هم‌افزایی متقابل این دو حوزه تأکید دارد، می‌تواند پاسخی نظری و کاربردی‌تر به چالش اصلی میان امنیت و توسعه باشد.

از منظر نظری، یافته‌ها نشان می‌دهند که موفق‌ترین الگوها، آن‌هایی هستند که امنیت را نه به‌عنوان نقطه‌ی آغاز بلکه به‌مثابه «خروجی فرآیند توسعه‌ی متوازن و عادلانه» می‌دانند. در این میان، نظریه‌ی «امنیت انسانی» (Sen, 2001) ظرفیت آن را دارد تا به‌صورت چارچوب راهبردی، دوگانه‌ی امنیت و توسعه را به هم متصل سازد؛ چراکه امنیت را در سطح فرد و جامعه و در پیوند با شاخص‌های زیست‌پذیری، رفاه، و مشارکت اجتماعی تبیین می‌کند. این الگو در تناسب با شرایط کشورهای در حال توسعه‌ای چون ایران نیز کارآمدتر است، زیرا بر ضرورت رفع نابرابری، تقویت ظرفیت نهادی و احیای اعتماد اجتماعی تأکید دارد. هم‌چنین، مطالعه‌ی تطبیقی نظریه‌ها نشان داد که هرگاه توسعه بدون درنظرگرفتن الزامات امنیتی پیش رود، به بی‌ثباتی نهادی و اجتماعی می‌انجامد، و بالعکس، هرگاه امنیت بر مبنای کنترل و انحصار تعریف می‌شود، توسعه‌ی انسانی و اجتماعی تضعیف می‌گردد. از این رو، چالش بنیادین و مسئله‌ی محوری در نسبت امنیت و توسعه آن است که سیاست‌گذاری‌ها باید بر هم‌زمانی و تعامل چندسطحی بین امنیت انسانی، اقتصادی و ساختاری استوار شوند. این دیدگاه مستلزم آن است که دولت‌ها از رویکردهای سنتی «امنیت‌محور» فاصله گرفته و به سمت سیاست‌های توسعه‌محور با بنیان‌های انسانی و نهادی حرکت کنند. یافته‌های مقاله تأکید می‌کند که امنیت و

توسعه در چرخه‌ای بازتولیدشونده قرار دارند؛ توسعه پایدار بدون بستر امنیتی ممکن نیست و امنیت پایدار نیز بدون توسعه‌ی انسانی و نهادی تحقق نمی‌یابد. بر این اساس، راه‌حل نظری و عملی رفع تنش میان این دو حوزه، در اتخاذ چارچوب‌های جامعِ سیاست‌گذاری یکپارچه امنیت—توسعه نهفته است؛ سیاستی که در آن ارتقای عدالت اجتماعی، کاهش فقر، تحکیم نهادهای محلی و افزایش اعتماد اجتماعی به‌عنوان مؤلفه‌های امنیت پایدار تلقی می‌شوند.

به‌طور کلی، مقاله نشان می‌دهد که پرسش‌محوری در قرن بیست‌ویکم دیگر این نیست که کدام‌یک مقدم است، بلکه این است که چگونه می‌توان امنیت و توسعه را در یک الگوی هم‌افزا و بازتولیدکننده طراحی کرد تا از چرخه‌ی فقر، نابرابری و ناامنی خارج شد. این مسئله مستلزم بازاندیشی نظری در مفهوم امنیت از سطح دولت‌محور به سطح انسان‌محور و نیز اصلاح ساختارهای نهادی برای تحقق توسعه‌ی عادلانه و باثبات است.

تحقیقات آینده می‌توانند در جهت‌های زیر پیش روند تا شکاف‌های موجود در ادبیات موضوع را پر کنند:

- بررسی نقش عوامل محلی و فرهنگی: پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی تأثیر فرهنگ، ارزش‌ها و ساختارهای محلی بر رابطه بین امنیت و توسعه بپردازند. این تحقیقات می‌توانند نشان دهند که چگونه برنامه‌های توسعه‌ای و امنیتی می‌توانند با توجه به شرایط محلی، طراحی و اجرا شوند.
- تحلیل تأثیر مداخلات بین‌المللی: مطالعات بیشتری مورد نیاز است تا تأثیر مداخلات بین‌المللی در کشورهای درحال‌توسعه را بررسی کنند. این تحقیقات می‌توانند به این سؤال پاسخ دهند که چگونه مداخلات خارجی می‌توانند به تقویت یا تضعیف نهادهای محلی و ظرفیت‌های داخلی منجر شوند.
- توسعه چارچوب‌های نظری جدید: پژوهش‌های آینده می‌توانند به توسعه چارچوب‌های نظری جدیدی بپردازند که رابطه پیچیده بین امنیت و توسعه را بهتر تبیین کنند. این چارچوب‌ها می‌توانند شامل مفاهیمی مانند امنیت انسانی، توسعه پایدار و حکمرانی خوب باشند.
- بررسی تأثیر تغییرات اقلیمی: با توجه به افزایش اهمیت تغییرات اقلیمی، تحقیقات آینده می‌توانند به بررسی تأثیر این پدیده بر امنیت و توسعه بپردازند. این مطالعات می‌توانند نشان دهند که چگونه تغییرات اقلیمی می‌توانند به تشدید درگیری‌ها و ناامنی‌های اجتماعی منجر شوند.
- تحلیل نقش فناوری و دیجیتالی‌سازی: پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی تأثیر فناوری‌های جدید و دیجیتالی‌سازی بر امنیت و توسعه بپردازند. این تحقیقات می‌توانند نشان دهند که چگونه فناوری می‌تواند به بهبود دسترسی به خدمات اساسی و کاهش نابرابری‌ها کمک کند.
- تفاوت‌های منطقه‌ای: شرایط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در مناطق مختلف جهان متفاوت است و این تفاوت‌ها می‌توانند بر رابطه بین امنیت و توسعه تأثیر بگذارند. این مقاله نتوانسته است به‌طور کامل به این تفاوت‌ها بپردازد.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به طور مساوی در مفهوم‌سازی مقاله و نگارش پیش‌نویس‌های اولیه و بعدی آن مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع

ذکی، یاشار و یوسفی‌شاتوری، محمد (۱۴۰۱). تحلیل دیدگاه‌ها و نظریه‌های مدیریت مرزی در مقیاس ملی و فراملی، *پژوهشنامه مطالعات مرزی*، ۱۰(۴)، صص ۶۲-۴۱.

سلطانی، ناصر و بایرام‌زاده، نیما (۱۴۰۴). تأثیر نابرابری توسعه‌ای بر امنیت در استان‌های مرزی و غیر مرزی ایران: یک بررسی تطبیقی، فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۲۳(۸۰)، صص ۱۲۸-۹۹.

https://doi.org/10.22111/gdij.2025.50686.3707

نامی، محمدحسن و اخباری، محمد (۱۳۹۵). *جغرافیای مرز با تأکید بر مرزهای ایران*، تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty. Crown Business.

Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2019). The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty. Penguin Press. DOI: 10.4000/configuracoes.10341

Acharya, A. (2014). *The end of American world order* (Vol. 158). Cambridge: Polity press.

Autesserre, S. (2014). *Peaceland: Conflict resolution and the everyday politics of international intervention*. Cambridge University Press.

Barnett, M., & Weiss, T. G. (2018). Humanitarianism in question: Politics, power, ethics. Cornell University Press.

Barnett, M., & Zurcher, C. (2009). The peacebuilder's contract: How external statebuilding reinforces weak statehood. International Studies Quarterly, 53(1), 23–51. https://doi.org/10.1111/j.1468-2478.2008.00531.x

Berman, E., Callen, M., Felter, J. H., & Shapiro, J. N. (2011). Do working men rebel? Insurgency and unemployment in Afghanistan, Iraq, and the Philippines. Journal of Conflict Resolution, 55(4), 496-528.. DOI: 10.1177/0022002710393920

Blattman, C., & Miguel, E. (2010). Civil war. Journal of Economic Literature, 48(1), 3–57. https://doi.org/10.1257/jel.48.1.3

Booth, K. (2007). Theory of world security. Cambridge University Press.

Buzan, B., & Hansen, L. (2019). The evolution of international security studies. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511817762

Buzan, B., & Hansen, L. (2018). Security: A new framework for analysis. Lynne Rienner Publishers.

Buzan, B., & Lawson, G. (2015). The global transformation: History, modernity and the making of international relations. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9781139565073

Call, C. T., & Wyeth, V. (2008). Building states to build peace. Lynne Rienner Publishers. https://doi.org/10.1515/9781685856670

Center for Strategic and International Studies. (2021). *Security and development in fragile states*. https://www.csis.org/analysis/security-and-development-fragile-states

Chandler, D. (2017). Peacebuilding: The twenty years' crisis, 1997-2017. Palgrave Macmillan. DOI: 10.1007/978-3-319-50322-6

Collier, P. (2008). The bottom billion: Why the poorest countries are failing and what can be done about it. Oxford University Press.

Collier, P. (2018). The future of capitalism: Facing the new anxieties. HarperCollins.

Collier, P., & Hoeffler, A. (2018). Resource rents, governance, and conflict. Journal of Conflict Resolution, 49(4), 625-633. DOI: 10.1177/0022002705277551

Deiwiks, C., Cederman, L. E., & Gleditsch, K. S. (2012). Inequality and conflict in federations. Journal of Peace Research, 49(2), 289-304. doi.org/10.1177/0022343311431754

Duffield, M. (2007). Development, security and unending war: Governing the world of peoples. Polity Press.

Duffield, M. (2018). Post-humanitarianism: Governing precarity in the digital world. John Wiley & Sons.

Easterly, W. (2006). The white man's burden: why the West's efforts to aid the rest have done so much ill and so little good. Penguin.

Fearon, J. D. (2018). The rise of emergency aid in the United Nations. International Organization, 72(2), 247-281. DOI: 10.1017/S0020818318000054

Fearon, J. D., & Laitin, D. D. (2003). Ethnicity, insurgency, and civil war. American Political Science Review, 97(1), 75-90. DOI: 10.1017/S0003055403000534

Fukuyama, F. (2014). Political order and political decay: From the industrial revolution to the globalization of democracy. Macmillan.

Galtung, J. (2010). Peace by peaceful means: Peace and conflict, development and civilization.
Gates, S., Hegre, H., Nygård, H. M., & Strand, H. (2016). Development Consequences of Armed Conflict. Violence, Statistics, and the Politics of Accounting for the Dead, 25-45.
Gizelis, T. I., & Wooden, A. E. (2010). Water resources, institutions, & intrastate conflict. Political Geography, 29(8), 444-453. doi.org/10.1016/j.polgeo.2010.10.005
Hintjens, H., & Žarkov, D. (2015). Conflict, Peace, Security and Development (Vol. 256). London: Routledge.
Kaldor, M. (2013). New and old wars: Organised violence in a global era. John Wiley & Sons.
Kalyvas, S. N. (2006). The logic of violence in civil war. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511818462
Mac Ginty, R. (2011). International peacebuilding and local resistance: Hybrid forms of peace. Palgrave Macmillan. DOI: 10.1057/9780230307032
Mitchell, S. (2009). *Complexity and the dynamics of peacebuilding*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203871234
Nami, M. H., and Akhbari, M. (2016). Border Geography with Emphasis on Iranian Borders. Tehran: Armed Forces Geographical Organization Publications. [In Persian]
Newman, E. (2010). Peacebuilding as security in 'failing'and conflict-prone states. Journal of Intervention and Statebuilding, 4(3), 305-322. doi.org/10.1080/17502977.2010.498935
OECD. (2018). States of fragility 2018. OECD Publishing. DOI: 10.1787/9789264302075
Paris, R. (2004). At war's end: Building peace after civil conflict. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9780511790836
Reno, W. (2011). Warfare in independent Africa (Vol. 5). Cambridge University Press.
Sen, A. (2001). *Development as freedom*. Oxford University Press.
Sen, A. (2015). The idea of justice: A response. Philosophy & Social Criticism, 41(1), 77-88. DOI: 10.1177/0191453714553501
Soltani, N., and Bayramzadeh, N. (2025). The Impact of Developmental Inequality on Security in Border and Non-Border Provinces of Iran: A Comparative Study. Journal of Geography and Development, 23(80), 99-128. [In Persian] DOI: 10.22111/GDIJ.2025.50686.3707
Stewart, F. (2016). The root causes of conflict: some conclusions. Queen Elisabeth House, Working Paper Series, 16. https://www.researchgate.net/publication/24119536
Stewart, F- (2016). Horizontal inequalities and conflict: Understanding group violence in multiethnic societies. Springer.
Stiglitz, J. E. (2017). Globalization and its discontents revisited: Anti-globalization in the era of Trump. WW Norton & Company.
Thomas, C. (2000). Global governance, development and human security: the challenge of poverty and inequality. Pluto Press. http://eprints.soton.ac.uk/id/eprint/33978
Tschirgi, N., Lund, M. S., & Mancini, F. (2019). Security and development: Searching for critical connections. Lynne Rienner Publishers. doi.org/10.1515/9781685851170
Undp, A. (2016). Africa human development report 2016 accelerating gender equality and women's empowerment in Africa (No. 267638). United Nations Development Programme (UNDP). 10.22004/ag.econ.267638
UNDP. (2010). Human development report 2010: Uncertain beginnings: Human development, global crisis, and changing patterns of human vulnerability. United Nations Development Programme. https://doi.org/10.2304/18398vor0010
United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations. https://sdgs.un.org/publications/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development-17981
United Nations. (2017). *Security and development: Integrating approaches for sustainable peace*. United Nations Publications.
Walter, B. (2016). The securitization of development and humans' insecurity in Nangarhar Province, Afghanistan. Global Change, Peace & Security, 28(3), 271-287. doi.org/10.1080/ 14781158. 2016.1197896

Walter, B. F. (2015). Why bad governance leads to repeat civil war. Journal of Conflict Resolution, 59(7), 1242-1272. doi.org/10.1177/0022002714528006

Williams, P. D. (2012). Security studies: An introduction. In Security Studies (pp. 23-34). Routledge.

World Bank. (2018). Pathways for peace: Inclusive approaches to preventing violent conflict. World Bank. doi.org/10.1596/978-1-4648-1162-3

Zaki, Y., and Yousefi Shatouri, M. (2022). Analysis of perspectives and theories of border management in national and transnational analysis, Research Journal of Border Studies, 10(4), pp. 41-62. [In Persian]